Groeisprong Utrecht 2040

Provinciale Staten, 26 januari 2022

TwynstraGudde ABEL

Impact op morgen.

Aanleiding, opdracht en scope

Aanleiding

Tijdens de behandeling van de Begroting 2022, de Kadernota 2022–2025 en eerder van de Begroting 2021, hebben PS gevraagd om een vooruitblik op de financiële ontwikkelingen in de periode 2025 tot 2040. Hiervoor is de concernopgave ‘Groeisprong Utrecht 2040’ gestart.

Opdracht aan TwynstraGudde/Rebel

- Integraal beeld van de groeisprong, trends, rol provincie, financiële effecten en bekostiging
- Ontwikkelingen met significante financiële gevolgen
- Samenhang tussen thema’s is helder
- Updatebaar financieel model

Resultaat: analyse geeft inzicht in de ontwikkelingen, benodigde middelen, mogelijke bekostiging en vormt input voor opstellen van de Kadernota 2023.

BEREIKBAARHEID

WONEN

ECONOMIE & GEZONDHEID

RECREATIE & NATUUR

KLIMAAT & ENERGIE

Context

- Omgevingsvisie is uitgangspunt, focus op Groeisprong
- Werken met scenario's
- Inzicht in aannames en onzekerheden
- Eenduidige definities van financiële effecten: incidenteel/structureel, investeringen of exploitatielasten
- Oog voor samenwerking met omgevingspartijen
- Leren door te doen

Waar staan we nu?

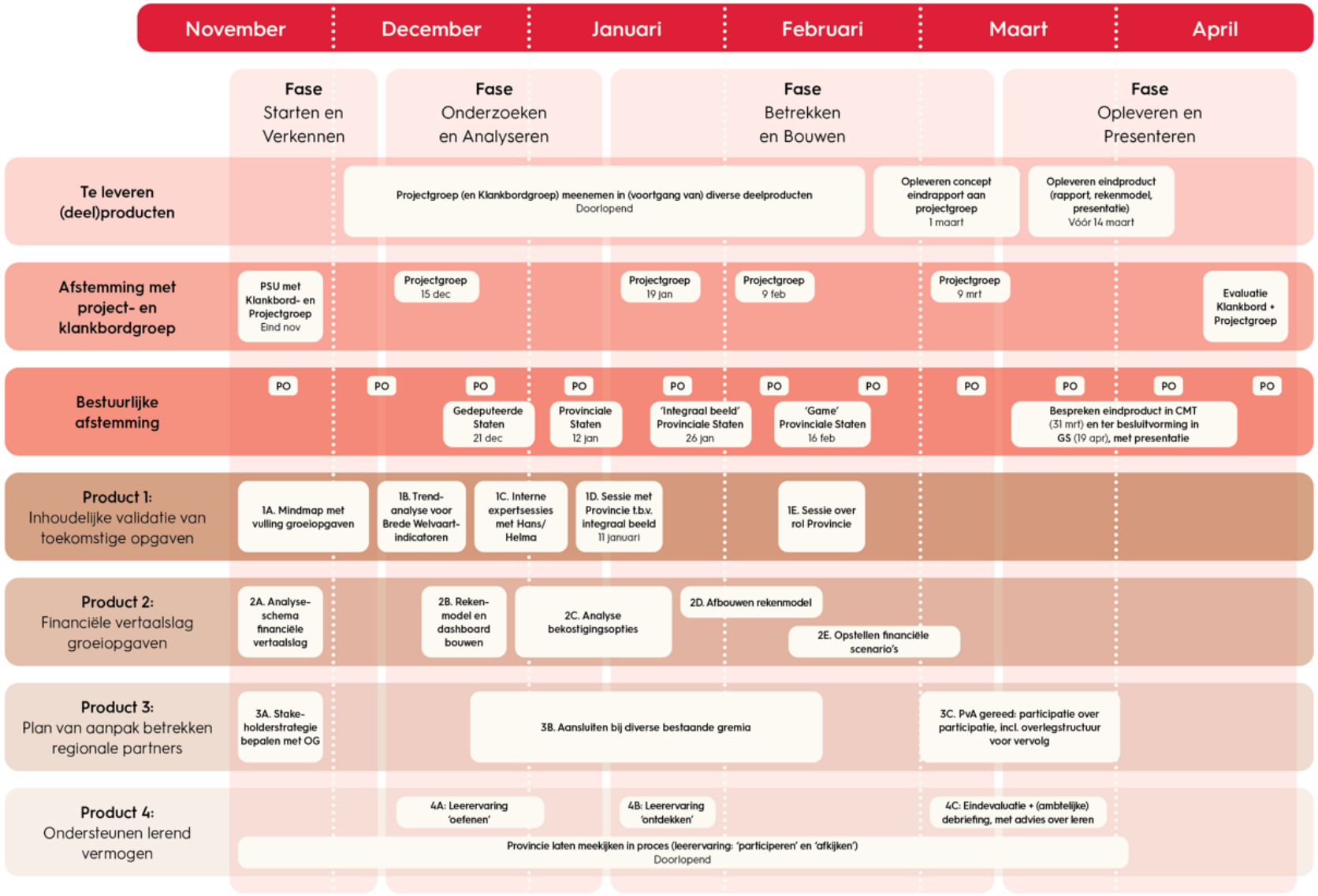

Inhoudelijke check groeiopgaven

Basis/input voor financieel model

Ambities, trends, bouwstenen, kosten

Analyse belangrijkste rapportages

Afstemming tussen experts opdrachtnemer en Provincie

Scope / afbakening (PM)

Wonen

Ambities & doelen	▪ Tot 2040 zijn 133.000 tot 165.700 extra woningen nodig. ▪ In de periode 2020 – 2030 gaat het om **10.000 woningen** per jaar. ▪ Woningbouw zo veel mogelijk **binnenstedelijk/-dorps**, nabij knooppunten. ▪ Verdeling over de regio: U16: 99-126 K; Amersfoort: 26-31 K; Foodvalley: 8-9K. *Uitgangspunt Groeisprong: analyse alleen voor nieuwbouw, en niet voor bestaande bouw.*
Bouwstenen	▪ Kwantitatieve ambities: aantallen woningbouw (zowel totaal als per jaar). ▪ Kwalitatieve ambities: woningen voldoen aan criteria/ambities passend bij de andere opgaven. ▪ Ambities autobereikbaarheid van woningbouwlocaties (neerwaarts) bijstellen. ▪ Geografische ambities bijstellen: inzet op meer 'gemakkelijke locaties'.
Financiële effecten	▪ Verwacht **toerekenbaar tekort/woning: € 10 – 20 K** (= € 1,65–3,3 miljard tot 2040, o.b.v. 165.700 woningen). ▪ Plus verwacht *niet-toerekenbaar tekort* (met name infra): € 15 K per woning (excl. investeringen in groeisprong). ▪ **Geen dekkingsafspraken** tussen Rijk, Provincie, regio's, gemeenten en particulieren. ▪ Inschatting kosten Provincie: € 10 – 20 miljoen per jaar, voor *toerekenbaar tekort* (is exclusief niet toerekenbaar tekort voor ontsluitingen en kosten a.g.v. schaalsprong. Ook proceskosten zitten hier niet in). ▪ Aanvullende (nog onbekende) kosten: werklocaties/vitaliteit binnensteden.

Economie en Gezondheid

Ambities & doelen	▪ Ambitie 1: toekomstbestendige **arbeidsmarkt** → diverse concrete ambities ▪ Ambitie 2: toekomstbestendige **werklocaties** → diverse concrete ambities ▪ Ambitie 3: toekomstbestendige **bedrijven** → diverse concrete ambities *De focus ligt op economie, gezondheid is een overkoepelend thema over alle opgaven heen.*
Bouwstenen	▪ Rol Provincie: **faciliteren versus subsidiëren/investeren**? Provincie voor groot deel afhankelijk van derden (bedrijven en gemeenten), om acties uit te voeren. Zelf heeft de Provincie meer een faciliterende rol. ▪ Voor deze opgave is sprake van **beleidsvrijheid**, omdat er geen directe financiële relatie is met andere opgaven.
Financiële effecten	▪ Arbeidsmarkt: € 2,5 – 5 miljoen per jaar, regierol Provincie (nu: € 2-2,5 miljoen). ▪ Intensiveren en verduurzamen werklocaties: € 7,5 miljoen per jaar (Provincie dekt onrendabele top investeringen). ▪ Bedrijven, campusontwikkeling: € 2,5 miljoen per jaar (nu: circa € 850k per jaar) ▪ Bedrijven, verbetering financieringsmogelijkheden: fonds € 20 miljoen, jaarlijks € 1,5 milj.

Natuur en Recreatie

Ambities & doelen	▪ Deze opgave is beschreven in Groen Groeit Mee, als uitvloeisel van de Omgevingsvisie. De opgave in Groen Groeit Mee bedraagt bruto **10.000 ha groen** tot 2040. PU is samen met andere partijen verantwoordelijk voor realisatie. ▪ Hiervoor zijn **15 typen maatregelen** geïnventariseerd, die zijn terug te brengen naar vijf categorieën: (1) 57 grote infrakunstwerken, (2) 2.500 ha nieuwe contourgebieden, (3) 1.000 ha nieuwe recreatiegebieden, (4) 2.200 ha recreatieve verbindingen en (5) overig.
Bouwstenen	▪ **Beleidsvrijheid** vanwege ontbreken financiële koppeling met andere opgaven. ▪ Gebiedsontwikkeling: optimalisatie bestaande plannen en meekoppelkansen. ▪ **Rolopvatting** Provincie: faciliteren versus subsidiëren/investeren? ▪ Stabiele financiële partner: meer budget en rol als sleutelpartij bij financieringsafspraken.
Financiële effecten	▪ Groen Groeit Mee: **€ 1,2 miljard**. *Dekking door PU en andere partijen.* Categorie (1) € 300M, (2) € 260M, (3) € 145M, (4) € 388 M. Er wordt uitgegaan van gemiddelde investering van € 62M per jaar tot 2040. ▪ Beheerkosten **€ 22 miljoen** per jaar in 2040. ▪ Tot dusver 17% dekking voor investeringen Groen Groeit Mee, 50% voor beheerkosten. ▪ **Opgaven Stikstof, Natuur, Water en Landbouw:** samen met de klimaatopgave raakt dit aan de groeisprong. De plannen van de nieuwe regering hebben hierop grote invloed. De opgaven voor de provincie en de financiële gevolgen worden de komende tijd uitgewerkt in het kader van het Nationaal Programma Landelijke Gebied (NPLG).

Energie en Klimaat

Ambities & doelen	▪ Deze opgave kent een **dubbele lading**: hoe groter de groei van andere opgaven, hoe groter de uitdaging. ▪ In 2030 wordt minimaal 55% van elektriciteitsgebruik in PU hernieuwbaar opgewekt. ▪ Energiegebruik: jaarlijks gemiddeld 1,5% reductie van energiegebruik/inwoner. ▪ Zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal. ▪ Provincie is in 2050 klimaatbestendig en waterveilig, ook in de bebouwde omgeving. Nieuwbouw (en hierbouw) wordt uitgevoerd volgens de afspraken klimaatadaptief bouwen. ▪ Bodemdaling veenweidegebieden: o Reductie uitstoot broeikasgassen met 0,12 Mton CO2-equivalenten in 2030 o In 2030 is bodemdaling met gemiddeld 50% geremd.
Bouwstenen	▪ Ruimtelijke ordening: concurrentie om ruimte en koppelkansen met andere opgaven. Kiezen voor klimaatadaptieve maatregelen (= vaak extra groen) dient ook andere provinciale opgaven. ▪ Inzet op ruimtelijk instrumentarium en gerichte inzet op risicokapitaal voor aanloopkosten. ▪ Energie- en warmtetransitie: handhaven op energiebesparingsmogelijkheden. ▪ Energietransitie: sterke relatie met verbruik in **vervoer** (45%) en **gebouwde omgeving** (43%).
Financiële effecten	▪ De totale benodigde investeringen hiervoor lopen in de miljarden. ▪ Energie- en warmtetransitie: o Onrendabele top warmtetransitie: PM. o Budget programma 2020-2025 € 8-10 miljoen per jaar. Aanvullende bijdrage mogelijk via bijvoorbeeld: • Energie-infrastructuur deelneming (van tientallen tot honderden miljoenen); • Aanvullen Ontwikkelfonds lokaal eigendom energie opwek: PM; • Enkele miljoenen per jaar voor projectontwikkeling en innovatie. ▪ Klimaatadaptatie: € 6 miljoen beschikbaar, deels structureel, deels incidenteel t/m 2023 voor aanjaagprogramma. Vanaf 2024: PM. Daarnaast Rijks- en Europese middelen beschikbaar; omvang mede afhankelijk van eigen cofinanciering. ▪ CO2 reductie Veenweiden: o Rijksmiddelen (Impulsgelden Veenweiden € 18 mln) beschikbaar gesteld. o Provinciemiddelen beschikbaar tot en met 2023, in totaal € 12 mln, met daarbovenop incidenteel voor 2021 nog € 0,5 miljoen.

Bereikbaarheid

Ambities & doelen	**Duurzame, gezonde en veilige bereikbaarheid**. Hiervoor is nodig: ▪ Goed bereikbare provincie per fiets, OV en auto; ▪ Ontwikkeling knooppunten: samenhang en nabijheid van woon-/werklocaties & HOV; ▪ Optimalisatie netwerken: van fiets, auto en OV. Hier zijn diverse programma's en projecten uit afgeleid.
Bouwstenen	▪ OV: **wiel-met-spaken**. ▪ OV: optimalisatie netwerk: doorstromingsmaatregelen, dienstregeling spoor. ▪ Fiets: Regionaal Toekomstbeeld. ▪ Auto: netwerkoptimalisaties. ▪ Auto: mobiliteitstransitie: smart mobility, gedragsaanpak, stimuleren verhoging parkeertarieven.
Financiële effecten	▪ OV wiel-met-spaken/investeringen in HWN. *Totale raming en dekking (door PU, Rijk en gemeenten) nog nader te bepalen.* ▪ Ontwikkeling knopen: € 200 miljoen tot 2050 *(dekking door PU, Rijk en gemeenten).* ▪ Aanpak mobiliteitstransitie: € 5 – 10 miljoen per jaar. ▪ Regionaal Toekomstbeeld Fiets: € 1,5 miljard tot 2040 *(dekking door PU, Rijk en gemeenten).* ▪ Kosten voor optimalisatie OV-netwerk zijn nog onduidelijk.

Financieel model

- Het is een **dynamisch rekenmodel** dat **keuzes en ambities** in de vijf groeiopgaven uit de Omgevingsvisie direct vertaalt in **financiële effecten** voor de Provincie.

- Het **ondersteunt** daarmee de beslissers. Het model maakt zelf **GEEN keuzes**.

- Binnen de groeiopgaven wordt het mogelijk om – op basis van bestuurlijke keuzes – een **aantal beleidsopties aan en uit** te zetten, waarbij de opgaven worden weggezet in de tijd. Het aan-/uitzetten van een interventie vertaalt zich automatisch in de **financiële effecten** voor de Provincie (begroting, liquiditeit en kengetallen).

- Voor **dekking** kijken we naar Provinciefonds en MRB als reguliere dekkingsbronnen, waarbij we voor MRB varianten presenteren. Daarnaast nog nader uit te werken extra regel: andere dekkingsbronnnen. NB: bijdragen derde partijen en terugverdienvermogen nemen we al per project mee.

- Voor de **bruikbaarheid** door de **Provincie** wordt het rekenmodel voorzien van een overzichtelijk "**dashboard**".

Wat kan het model?

- Beschikbare kennis bundelen (we voegen zelf geen kennis over projecten/kosten toe maar baseren ons op de aangereikte info)
- Scenario's inzichtelijk maken
- Enkele rekenregels / causale verbanden → bouwstenen binnen een scenario
- Scenario-onafhankelijke bouwstenen (bijv. bodemdaling) toevoegen *áls* hiervoor rekenregels beschikbaar zijn
- Ambitieniveaus per opgave (bijv. ambitie bereikbaarheid laag/hoog)
- Bij projecten die sowieso moeten gebeuren: resterende bekostigingsopgave (derden) in afhankelijkheid van inzet provincie
- Beschikbare middelen derden modelleren, voor zover bekend
- Financieel effect op totaalniveau tonen (abstract, omdat we sommige kasstromen evenredig in de tijd wegzetten, en omdat we assumpties moeten gebruiken voor % provincie)

Wat kan het model niet?

- Keuzes optimaliseren → voor sommige investeringen is er geen sprake van automatisme, maar van beleidsvrijheid
- Afweging maken tussen effecten van investeringen/groeiopgave en/of tussen groeiopgaven
- MKBA-achtige output als gevolg van investering X of combinatie van investeringen X, Y, Z laten zien
- Invullen wat nog niet bekend is → als de data er niet zijn dan is dat wellicht aanleiding tot inhoudelijk vervolgonderzoek door de provincie
- Impact externe invloeden modelleren (klimaatscenario's, etc.)
- Concrete keuzes (project A op locatie B) identificeren
- Uitspraken doen over beschikbaarheid middelen derden, wel (deels) over de benodigde omvang daarvan
- Puntmeting van het effect (x mln euro nodig in jaar z)

Filosofie financieel model

***Strategieën woningbouw**

A. *7k woningen per jaar, ca. 135k t/m 2040, daarna verdere groei*
B. *10k woningen per jaar t/m 2030, daarna minder; ca. 165k woningen in 2040*
C. *Geleidelijk opvoeren tempo woningbouw, beginnend bij 7k per jaar; ca. 165k woningen in 2040*

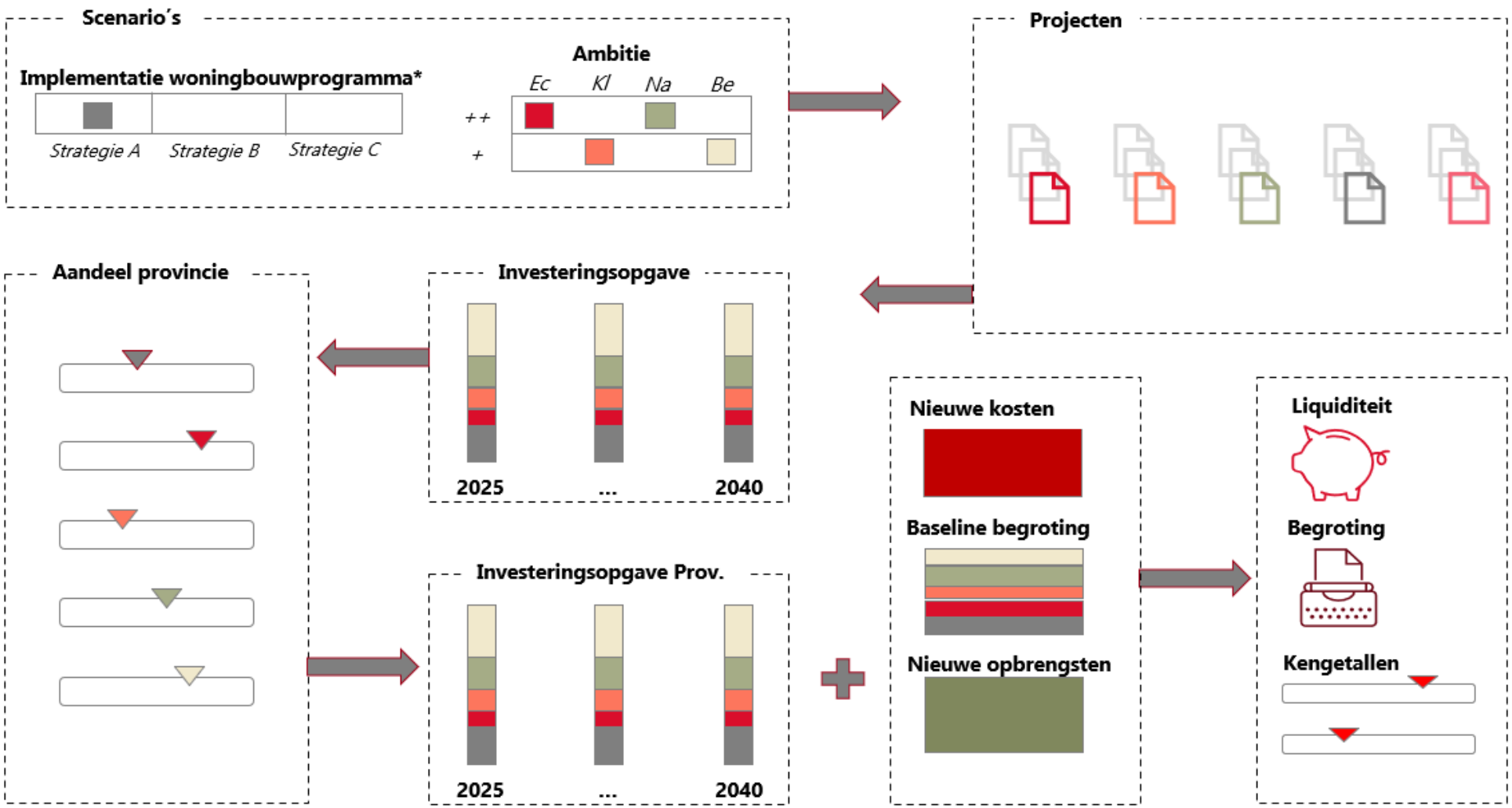

Afsluiting

TwynstraGudde ABEL

Impact op morgen.